

Ἐκ Βερολίνῳ τῇ 4/16 Ὀκτωβρίου 1886.

Φίλτατε Κύριε,

Ἐλαβον καὶ πάλιν τὴν Ὑμετέραν ἐξαίρετον «Ποικίλην Στοάν», Σᾶς ἐκφράζω δὲ πᾶσαν τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὸ νέον ὄρατον Ὑμῶν ὄωρον. Πρὸ παντὸς ἀπὸ καρδίας Σᾶς συγχαίρω, ὡς τελεσφόρος ἀγωνιζομένῳ τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως, παρ' οὗ μάλιστα ὁ Ἑλληνισμὸς δύναται ν' ἀπεκδέχεται εὐτυχέστερον μέλλον. Τὸ 1886 τοῦ λαμπροῦ ἔργου Σας, ὑπερέβη καὶ τὰς ἡμετέρας τῆ ἀληθείας προσδοκίας. Δὲν δύναμαι ἢ νὰ συγχαρῶ Ὑμᾶς ὀλοφύχως διὰ τὸν εὐγενῆ ζήλόν Σας καὶ τὴν μετὰ τόσῃς ἐπιμονῆς, τὰ μάλα τιμώσης ὑμᾶς, εἰς ἐκλεκτὴν ἐργασίαν πολύτιμον ἀφοσιώσιν Σας.

Εἰς τοὺς ἐναγωνίους καιροὺς, οὓς διατρέχομεν, δὲν θέλετε ξενισθῆ ἂν Σᾶς εἰπῶ ὅτι πρὸ πολλοῦ οὐχὶ νὰ γράψω τι ἄλλ' οὐδὲ ν' ἀναγνώσω κἂν εὐκαιρῶ, ὅλον ἐμαυτὸν ὀφείλων ν' ἀφιερῶ εἰς τὰ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας.

Ἐν τούτοις ἵνα μὴ κατηγορηθῶ ἐπὶ ἀμελείᾳ ἢ κακῇ θελήσει πρὸς τὴν ἀξιόλογον «Ποικίλην Στοάν», πέμπω Ὑμῖν ἀσμένως καὶ διὰ τὸ προσεχὲς 1887 ἔν πληρες κεφάλαιον τῆς ὅλως ἀνεκδότου μου «Ἱστορίας τῶν Ἀρχαίων Πολιτευμάτων», περὶ «Καταγωγῆς καὶ Φυλετικῆς Διαιρέσεως τῶν Ἑλλήνων». Ἐν ταύτῃ ἐπισυνάπτω Ὑμῖν ἕνα ἀπλοῦν στίχον, συμφώνως πρὸς τὴν ἀγαθὴν Ὑμῶν ἔφεσιν, ἵνα, ἂν τὸν ἐγκρίνητε, χρησιμεύσῃ διὰ τὸ ἐξαίρετον «Λεύκιωμα» τοῦ εὐγενοῦς Γάλλου, περὶ οὗ μοι ἐγράψατε.

Ἀναγκασόμενος ν' ἀποδημήσω ἐκ Βερολίνου, ἵνα πειραθῶ νὰ κατορθώσω τι ὑπὲρ τῶν ἀτυχῶν θυμάτων τοῦ σεισμοῦ, κλείω τὴν παροῦσάν μου,

Μετὰ πάσης ὑπολήψεως καὶ ἀφοσιώσεως

Ὁλος ὑμέτερος

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΦΥΛΕΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Εἰς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους τὰς ἀρχαιοτάτας τύχας θέλοντες νὰ εἰσδύσωμεν, ἀπαντῶμεν εἰς τὴν ἀπωτάτην αὐτοῦ ἀρχαιότητα δυσεξερεύνητον σκότος, δι' οὗ πυκναὶ διασταυροῦνται σκιαὶ Θεῶν καὶ Ἡρώων, ὑπὸ τῆς ποιήσεως λαμπρῶς οὕτω χρωματιζόμεναι, ὥστε δυσδιάκριτον ἀποβαίνει εἴτινα καὶ πόσον περιέχουσι πυρῆνα ἀληθείας ἱστορικῆς, ἢ κατὰ πόσον εἰσὶ σύμβολα τῶν πρώτων ἐντυπώσεων τῆς νεαρᾶς ἀνθρωπότητος, καὶ τῆς παιδικῆς αὐτῆς ἡλικίας χαρίεντα τερατολογήματα.

Καὶ μεταξὺ μὲν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ὑπῆρξαν τινές, ὡς ὁ Φερεκύδης¹, ὁ Ἐκαταῖος², ὁ Ἀκουσίλαος³, ὁ Εὐσέβιος⁴, εὐπείστως πάσας τῶν μυθικωτέρων χρόνων τὰς διηγήσεις ὡς ἱστορικὰ γεγονότα παραδεχόμενοι. Κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ πνεῦμα ἔγραψαν καὶ τινες τῶν νεωτέρων⁵, ἀγωνιζόμενοι νὰ συναρμολογήσωσιν ἱστορικῶς καὶ κατ' ἄλληλουχίας γενεαλογικὰς τὰ μᾶλλον ἀσυνάρτητα μυθεύματα.

Τούτοις δ' ἀντιμέτωπος τάττεται ἑτέρα αἴρεσις⁶, ἡ ὡς αὐτόχρημα μύθους ἀπορρίπτουσα καὶ τὰ ἱστορικώτερον χαρακτῆρα περιβεβλημένα διηγήματα, οἷοι εἰσὶν οἱ τὸν συμβολισμόν πανταχοῦ ὀρῶντες, καὶ αὐτὴν τὴν Ἰλιάδα ὡς ἀπλὴν ἀλληγορίαν φυσικῶν φαινομένων καὶ πάλης τῶν στοιχείων ἐξηγήσαντες.

Τῆς ἀπρολήπτου ὅμως κριτικῆς ἔργον ἐστίν, ἐπίπονον βεβαίως, οὐχὶ δὲ καὶ ἀνέφικτον πάντοτε, οὐδὲν μὲν ἀδασανίστως νὰ παραδέχεται, οὐδὲν ὅμως ἐπίσης ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου νὰ καταδικάζῃ, καὶ ὑπὸ τὴν μυθικὴν ἐπιφάνειαν ἐπιμελῶς ν' ἀναζητῆ εἴτινα δύνανται ν' ἀνεύρῃ γνησίαν ἱστορικὴν ὑπόστασιν.

Καὶ αὐτοὶ μὲν οἱ ἀρχαῖοι τὸ ὄριον τῶν ἱστορικῶν χρόνων, καθ' οὓς τὴν ἡρωολογίαν διαδέχεται ἡ ἀφήγησις ἀσφαλῶς ὁμολογουμένων ἀνθρωπίνων πράξεων, τιθέασιν συνήθως κατὰ τὸν Τρωϊκὸν Πόλεμον, οὗ ἡ ἐποχὴ ὀρίζεται ὑπὸ τῶν πλείστων εἰς τὸ ἔτος 1184 π. Χ., ὑπὸ τινων δὲ καὶ εἰς μίαν καὶ ἡμισεῖαν ἑκατονταετηρίδα πρὶν. Τινές ὅμως κατάγρουσι τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους καὶ μέχρι τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν, διότι αἱ πρὸ αὐτῆς ἀφηγήσεις, κατ' Ἐφορον, οὐδὲν παράπηγμα κατέλιπον ἱστορίας ἀξιοπίστου. Χρόνος δὲ τῆς καθόδου κοινῶς μὲν ἐκλαμβάνεται τὸ ἔτος 1104 π. Χ., ἀλλὰ καὶ αὐτὸς κυμαίνεται μετὰ τῆς χρονολογίας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, διότι, κατὰ πάσας τὰς μαρτυρίας, ἦν αὐτοῦ κατὰ 80 ἔτη μεταγενέστερος. Εἰσὶ δὲ καὶ τινες οἱ εἰς μόνην τὴν ἀρχὴν τῶν Ὀλυμπιάδων θεωροῦντες ἀνερχομένην τῆς Ἑλλάδος τὴν ἱστορίαν, οἷος Ἰούλιος ὁ Ἀφρικανός, λέγων ὅτι μέχρι

1) Ὁ ἐκ Σύρου, πρῶτος πεζογράφος, ἀκμάσας τὴν 5' π. Χ. ἑκατονταετηρίδα, γράφας ἐν ἄλλοις π. Φύσεως Θεῶν. Θεσπομπ. — Σουτῶ. — Διογ. Λαέρτ. — Αἰλ. Π. Ι. Δ. 28.

2) Ὁ Μιλήσιος, εἰς οὗ πολλὰ ἠρύσατο ὁ Ἡρόδοτος. Ἡρόδ. Ε, 125. Ἐγραψε Γενεαλογίας καὶ Θεογονίαν, Στ. Βυζ.

3) Ὁ Ἀργεῖος, ἐν τῇ δ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδι γράφας Ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν Κλήμ. Ἄλεξ.

4) Ὁ παμφίλου, Καισαρεὺς, ἐπὶ Κωνσταντ. τοῦ Μεγάλου. Σῶζονται αὐτοῦ τὰ Χρονικά.

5) Τοιοῦτοι ὁ Petit-Radel, καὶ ὁ Clinton, Fasti hellenici, I.

6) Οἱ περὶ τὸν Wolf.

τῶν Ὀλυμπιάδων οὐδὲν ἱστορεῖται ἀκριβῆς περὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὰ πρὸ αὐτῶν πάντα εἰσὶ συγχευμένα καὶ διαφωνοῦντα πρὸς ἄλληλα.

Οὐχ ἤττον ὅμως οἱ διὰ τῆς ὁμίχλης τῶν παναρχαίων χρόνων τὰς πρώτας τύχας ἀνιχνεύοντες τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, οἱ μὲν ἐπίστευσαν αὐτὸ αὐτόχθον, ὡς ἔψαλε καὶ ὁ Σάμιος ποιητῆς Ἄσιος ἐν τοῖς ἐξῆς περὶ Ἀρκαδίας, παρατιθεμένοις ὑπὸ Παυσανίου :

*Ἄρτίθεορ δὲ Πελασγὸν ἐν ὑψικώμοισιν ὄρεσσι
γαῖα μέλαιρ' ἀνέδωκεν, ἵνα θρητῶν γέτος εἴη».*

Ἄλλοι δ' εἶπον αὐτὸ ἔπηλο, καὶ ὑπῆρξαν μάλιστα νεώτεροι ἀρχαιοδίφαι, καταγαγόντες αὐτὸ ἐκ Φοινίκης καὶ Ἰουδαίας, ἕνεκά τινων ὁμοιοτήτων, ἃς παρετήρησαν μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ἐν ταῖς Γραφαῖς, ταυτίζοντες τὸν Ἰραχὸν τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἐρώχ τῶν Ἑβραίων, ἢ τοῦ Ἐράκ, τοῦ γιγαντιαίου γενάρχου τῶν κατοίκων τῆς Χαναάν, τὸν Ἰαπετὸν μετὰ τοῦ Ἰάφεθ, τὸν Πελασγὸν μετὰ τοῦ Φαλῆγ, καὶ φρονούντες ὅτι ἡ Τροίζην εἶχε τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς ἐπωνυμίαν Σαρῶν, ἐξ ἧς καὶ ὁ Σαρωνικὸς κόλπος, ἐκ τῆς ὁμωνύμου πόλεως τῆς Χανααίας, ὅτι ἐκ τῆς Μακέδας ὠνομάσθη ἡ Μακεδονία, ἐκ τῆς Δῶρ οἱ Δωριεῖς, ἐκ τῆς Ἀχιμάρ, γενεᾶς Ἰράκ οἱ Ἀχαιοί, καὶ ἐκ τῆς Ἐλισά καὶ τοῦ Ἰορδάνου ἡ Ἡλις καὶ ὁ ποταμὸς αὐτῆς Ἰορδάνης, οὗ μνημονεύει ὁ Ὀμηρος.

Ἄλλ' ἡ κοινότερον παραδεδεγμένη δόξα, στηριζομένη εἰς φυσιογνωμικά τε καὶ γλωσσικὰ γνωρίσματα, καὶ εἰς τὰς μυθικὰς τῶν Ἑλλήνων παραδόσεις, συνδυαζομένης μετ' αὐτῶν τῶν μαρτυριῶν τῆς Γραφῆς ὀρθότερον ἐρμηνευομένων, ἐστὶν ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ὁμογενὲς πανταχοῦ, καὶ τῆ Ἰνδογερμανικῆ ἢ Ἰαφεθικῆ φυλῆ συγγενές, εἶχεν ἐν τῇ ἀπωτάτῃ Ἀσίᾳ τὴν πρώτην αὐτοῦ κοιτίδα. Καὶ κατὰ μὲν τὰ Ἑλληνικὰ μυθεύματα, ὁ πρῶτος γενάρχης τῶν Ἑλλήνων, ὁ πρόπαππος τοῦ Ἑλλήνος Ἰαπείδος, ἦν υἱὸς τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Ἀσίας, ἦτοι σύμβολον τῆς ἐξ Ἀσίας ἀρχικῆς προελεύσεως τοῦ ἔθνους. Κατὰ δὲ τὴν Γραφήν, ὁ τοῦ Νῶε υἱὸς Ἰάφεθ, οὗ τὸ ὄνομα ταυτίζεται τῷ τοῦ Ἰαπετοῦ, ἦν πατήρ τοῦ Ἰωῦάν, οἰκιστοῦ τῶν ἐθνικῶν χωρῶν, ὅστις ἦν βεβαίως ἡ προσωποποιήσις τῶν Ἰάων, διότι Ἰαβάρ καλοῦσιν οἱ Ἰνδοὶ τοὺς πρὸς δυσμὰς αὐτοῖς οἰκοῦντας λαοὺς, καὶ Ἰουβάρ, ἦτοι Ἰωνας, ὠνόμαζον οἱ Πέρσαι καὶ ὀνομάζουσιν εἰσέτι οἱ Τούρκοι τοὺς Ἑλληνας, καὶ αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες Ἰάων ἔλεγον κατ' ἀρχάς, καὶ παρεμ-

θάλλοντες τὸ δίγαμμα *ΊάϜων* ἀντὶ τοῦ *Ίωρ*. Ἦσαν δὲ υἱοὶ τοῦ *Ίω-
ῦν* ὁ *Ἐλισά* (ἢ *Ἡλῖς* κατὰ τινας, ἢ, κατ' ἄλλους, οἱ *Ἑλληνες*), οἱ *Θάρσεις* (οὕτω πληθυντικῶς, ἴσως οἱ *Θρᾷκες*), οἱ *Καδίμ* (ἐν οἷς ἴσως ἡ *Μάκετις*, ἀρχαῖον ὄνομα τῆς Μακεδονίας), καὶ οἱ *Δοδανίμ* (οἱ *Δωδώ-
νιοι*, κάτοικοι τῆς Ἡπείρου).

Ἄλλ' ὅπως δήποτε, ἔχνη ἀμυδρὰ, διορώμενα ἐν τῇ ἀπωπότη ἀρ-
χαιότητι τῶν Ἑλλήνων, φαίνονται χρόνον ἐλέγχοντα καθ' ὃν διετέλουν
οὗτοι ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους ἐν ἀγρία καταστάσει βιοῦντες.
Οἱ Ἀρκάδες κἄν διετήρουν τοιαύτην παραδοσιν δίκαιαν ἀπομνημο-
νεύοντες, κατὰ Πausανίαν, καθ' ἣν ἐπλανῶντο γυμνοὶ καὶ δασόβιοι, ἐκ
φύλλων δένδρων καὶ ἐκ ῥιζῶν τρεφόμενοι, οὐδ' οἰκῆσεις ἔχοντες, οὐδὲ νό-
μους γνωρίζοντες, καὶ ὑπὸ πρώτου τοῦ Πελασγοῦ διδασκόμενοι νὰ πη-
γνώσι καλύβας, νὰ περιβάλλωνται θηρίων δέρματα καὶ νὰ τρώγωσι
βαλάνους φηγῶν. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ Πυθία ἐγνώριζεν, ὥστε καὶ ἐν ἱστο-
ρικοῖς χρόνοις, ὅτε ἀπηγόρευε τοῖς Λακεδαιμονίοις τὴν ἐκστρατεῖαν
κατὰ τῶν Ἀρκάδων, ἔχριε περὶ αὐτῶν :

«Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἕασιν».

Καὶ τοῦ Ὀμήρου δ' αἱ τῶν Κυκλώπων περιγραφαί, ἐν σπηλαιοῖς ζώντων
καὶ ἐν νάπαις ὀρέων, νόμων ἐστερημένων καὶ πολιτικῶν διατάξεων,
καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγνοούντων, πλὴν τῆς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, φαίνονται
τοιαύτης οὔσαι ἀρχικῆς καὶ ἀγρίας καταστάσεως ποιητικαὶ ἀπηχῆσεις.

Ὑπεράνω δὲ τῶν Ἑλλήνων, διέμενον ἔθνη βάρβαρα καὶ μὴ Ἑλληνικά,
μεθ' ὧν ἀναμιγνύμενοι αἱ φυλαὶ τῶν Μακεδόνων, τῶν Ἡπειρωτῶν καὶ
τῶν Αἰτωλῶν, ἐλάμβανον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον χοροῖαν μιζοβάρ-
βαρον, ὥστε καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Ἰσοκράτης λέγουσι τοὺς Μα-
κεδόνας βαρβάρους, ἐν ᾧ οἱ Βασιλεῖς αὐτῶν ἦσαν Ἡρακλεῖδαι ἐξ Ἀρ-
γους· καὶ ὡς βάρβαροι ἐκλαμβάνονται πολλάκις καὶ οἱ Χάονες καὶ οἱ
Θεσπρωτοὶ καὶ οἱ Ἀθαμᾶνες καὶ οἱ Μολοσσοί, ὧν ὅμως οἱ Βασιλεῖς
ἦσαν τοῦ Ἀχιλλέως ἀπόγονοι. Καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς αὐτοὺς λέγει ὁ Πο-
λύβιος αὐτῶν «Ἑλλήνας τοὺς πλείους», καὶ τὰ αὐτὰ μαρτυρεῖ ὁ Θου-
κυδίδης περὶ Ἀμφιλοχίων καὶ Εὐρυτάνων.

Ὑπὸ τῶν βαρβάρων λοιπὸν τῶν ὑπὲρ αὐτὰς οἰκούντων πιεζόμενοι αἱ
βορειότεραι τῶν Ἑλλήνων φυλαὶ, ἠναγκάζοντο νὰ μετακινῶνται πολ-
λάκις, ὅτε καὶ προθύμως μετηνάστευον πρὸς τὰς εὐκραστεράς καὶ εὐ-
φορωτέρας χώρας τῆς μεσημβρίας. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν πάλιν, κατ' ἄν-

τίδρασιν, ὑπὸ τῶν ἐγκατοίκων ἀπωθούμενοι, ἐπαλινδρόμουν οὐ σπανίως πρὸς ἄρκτον, καὶ οἱ κυματισμοὶ οὗτοι, κατὰ διαφοροὺς καὶ ἐνίοτε μεμακρυσμένους ἀπ' ἀλλήλων καιροῦς, ἀπὸ διαφορῶν εἰς διάφορα σημεῖα καὶ ὑπὸ παντοίας περιστάσεις συμβαίνοντες, ἔφερον νέον πολλακίς ὄνομα, ἡλλοιωμένον τὸν ἀρχικὸν χαρακτῆρα, καὶ ἐπήρχοντο ὑπὸ νέων ἰδεῶν οἰωνοῦς, ὡς μετέβαλον αὐτοὺς τόπος καὶ χρόνος. Ἐκ τῆς ἄλλεπαλλήλου δὲ ταύτης καὶ παλινστρόφου παλιρροίας τῶν Ἑλληνικῶν λαῶν προέκυψαν αἱ *φυλαὶ*, αἵτινες διήρουν τὴν Ἑλλάδα ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις.

Φαίνεται δ' ὅτι ἐπὶ πολὺ κατ' ἀρχὰς οἱ οὕτω κατιόντες βορειότεροι, καὶ ἐνίοτε ἀντιθέτως πάλιν ἐκ μεσημβρίας ὀπισθοποροῦντες ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ ἦσαν γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα **Πελασγῶν**. Ταύτην κῆν ἐκλαμβάνομεν ὡς τὴν πιθανωτέραν θεωρίαν περὶ τοῦ περιπέυστου ἐν τῇ παναρχαίῳ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ καὶ λίαν ἀμφισβητηθέντος τούτου ὀνόματος.

Καὶ ναὶ μὲν, τινὲς τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν θεωροῦσιν ὡς βαρβάρους τοὺς Πελασγοὺς, ὁ σχολιαστὴς Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου, ὁ Ἐκκαταῖος ἐν Στράβωνι, καὶ πάντων ἐπισημότατος, αὐτὸς ὁ Ἡρόδοτος, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ Πελασγικαὶ τινες λεγόμεναι πόλεις τῆς Θράκης, ἡ Κρηστῶν καὶ ἡ Πλακία ὠμίλου διάλεκτον βάρβαρον, παρεδέχθησαν δὲ τῶν νεωτέρων πάμπολλοὶ τὴν δόξαν ταύτην, καὶ τινες μάλιστα εἶπον τοὺς Πελασγοὺς οὐδ' ἔθνος ἢ φυλὴν αὐτοτελῆ κῆν ἀποτελοῦντας, ἀλλὰ πλανήτας τινὰς ἐκ ξένων χωρῶν σποράδην ἐνίοτε εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπιδημοῦντας. Εἰς μάλιστα ἱστορικὸς ἐθεώρηθησεν αὐτοὺς ὡς Φιλισταίους, προερχομένους ἐκ Χαναάν. Ἄλλ' ἄφ' ἐτέρου οἱ πλείστοι τῶν ἀρχαίων ὀνομάζουσι τοὺς Πελασγοὺς Ἑλληνας, ἐν οἷς καὶ ὁ Αἰσχύλος ἐν ταῖς Ἰκέτιος, καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς, ἀποκαλῶν αὐτοὺς *Ἑλληνικὸν γένος*, ὃ ἐκ Πελοποννήσου γενεαλογεῖ, συμφώνως πρὸς τὸν Ἄσιον. Καὶ οἱ Ἀρκάδες δ' ἐπίστευον ὅτι, ἐκ Πελασγοῦ τοῦ γηγενοῦς ἔλκοντες τὸ γένος, ἦσαν αὐτόχθονες Πελασγοὶ, καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτῶν ἀρχαιότητι σεμνυόμενοι, αὐτεκαλοῦντο *προέληνοι*, καὶ ἐνόμιζον, κατὰ τὸν Λουκιανὸν «καὶ τῆς σεληνιαῆς ἔμμεται προγενέστεροι». Ἀληθῶς ὅμως ἡ λέξις ἔλεγεν αὐτοὺς *προέληνας*, ἧτοι ἀρχαιότερους τῶν μετ' αὐτοὺς τὴν Πελοπόννησον καταλαβόντων Ἑλλήνων ἢ Δωριέων. Οἱ Ἀρκάδες ἐν τούτοις οὗτοι, οἱ καὶ ὑφ' ἑαυτῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὡς Πελασγοὶ θεωρούμενοι, καὶ κατὰ τὴν κοινὴν πεποίθησιν οὐδέποτε ὑποκύψαντες εἰς ἄλλης φυλῆς ζυγόν, ὥστε ὑπ' αὐτὴν ν' ἡλλοιωῶσι τὸν ἀρχικὸν αὐτῶν ἐθνικὸν χα-

ρακτῆρα, φαίνονται κατὰ πᾶσαν τὴν διάρκειαν τῶν ἱστορικῶν χρόνων καθαρῶς Ἕλληνες διατελέσαντες κατὰ τε τὴν γλῶσσαν καὶ κατὰ τὰ ἦθη καὶ τὴν πολιτείαν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Ἡρόδοτος, ὁ διακρίνων μεταξὺ Πελασγῶν καὶ Ἑλλήνων, Ἕλληνας μὲν καλεῖ τοὺς Δωριεῖς, Πελασγοὺς δὲ τοὺς Αἰολεῖς, ἐν ᾧ ὁ Στράβων λέγει: *Λεγέσθωσαν καὶ οἱ Δωριεῖς καὶ οἱ Αἰολεῖς οἱ αὐτοί* ὥστε κατὰ τοῦτο, οἱ Πελασγοί, καθ' ὃ Αἰολεῖς, ἦσαν ὅ,τι καὶ οἱ Δωριεῖς, δηλαδὴ Ἕλληνες καὶ αὐτοί. Ἡ δὲ περὶ τῆς γλώσσης τῶν δύο Θρακικῶν πόλεων εἰδησις τοῦ ἱστορικοῦ προῆλθε προφανῶς ἐξ ἀδικαιολογήτου τινὸς ἀξιώσεως τῶν ἐγγχωρίων, ὅτι ἡ μιζοβάρβαρος αὐτῶν φωνὴ ἦν ἡ Πελασγικὴ, διότι ὅλως ἀπίθανόν ἐστιν ὅτι ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἡροδότου πάντες μὲν οἱ λοιποὶ Πελασγοὶ ἐξέλιπον, ἕμενον δὲ λείψανα τῆς εὐρυτάτης ἐκείνης φυλῆς εἰς μόνας τὰς δύο μεμακρυσμένας θρακικὰς πόλεις, αἰτίνες καὶ καθαρὸν θὰ διετήρουν τὸ ἀλαχοῦ μὴ ἀκούμενον ἀρχαῖον ἰδίωμα.

Περὶ τῆς ἀληθοῦς δὲ γλώσσης τῶν Πελασγῶν τεκμήριον δύναται νὰ παράσχη καὶ ἡ Λατινικὴ, καθ' ὅσον καὶ οἱ Λατίνοι κατὰ μέρος Πελασγῶν ἀπόγονοι μαρτυροῦνται. Πᾶν ὅμως τὸ μὴ τοῖς ἰθαγενέσιν Ἰταλοῖς ἀνῆκον αὐτῆς στοιχεῖον ἐστὶ ρίζης καθαρῶς ἐλληνικῆς, καὶ δὴ συγγενέστατον τῇ ἐξ ὀλίγων ἐπιγραφῶν γνωστῇ ἀρκαδικῇ διαλέκτῳ. Τοῦτο δὲ νέαν παρέχει ἀπόδειξιν ὅτι οἱ λεγόμενοι Πελασγοὶ ἦσαν αὐτόχρημα Ἕλληνες.

Συμπεραίνομεν ἐπομένως ὅτι ἐπὶ μακρὸν, ὠρισμένον ἢ ἀόριστον χρόνον τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος Πελασγοὶ ἐλέγοντο οἱ ἐκ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν καὶ οἱ τ' ἀνάπαλιν μετακινούμενοι Ἕλληνες, ἢ τινὲς ἐξ αὐτῶν δι' ὃ καὶ ὁ Στράβων λέγει, ὅτι κατὰ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἐπεπόλασαν, καὶ ὁ Θουκυδίδης, ὅτι ἐν τοῖς παλαιτάτοις χρόνοις τὸ Πελασγικὸν ὄνομα ἐξετάθη ἐπὶ πλεῖστον τῆς Ἑλλάδος. Μνήμη δ' αὐτοῦ γίνεται, ἐκτὸς τῆς κυρίως Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας, προσέτι πολλαχθῶς τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας, καὶ ἰδίως, ὡς παρετηρήθη, ὅπου ἀπαντᾶται τὸ τοπικὸν ὄνομα *Λάρισσα*, σημαῖνον τὸ φρούριον, ἐκ τοῦ *λάας*, τῆς πέτρας, ἣτις καὶ *λάσσα* ἐλέγετο, καὶ τὸ ὄνομα *Ἄργος*, δηλοῦν, κατὰ Στέφανον, τὸ πεδίον, καὶ συγγενὲς ὄν τοῦ *ἀργουρα* ἢ *ἄρουρα* καὶ τοῦ ῥήματος *ἀρῶν* τέλος δὲ ὅπου τοπικὰ ὀνόματα καταλήγουσιν εἰς ἡσὸς, *ηττὸς*, ἢ *εσσὸς*.

Ἦσαν ἄρα οἱ Πελασγοὶ οὐδένας ἄλλοι ἢ αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐθνικῇ φάσει, δι' ὃ καὶ ὁ Πελασγὸς ἐμυθεύετο υἱὸς τοῦ *Παλαίχθορος*.

Μετὰ δὲ τὴν τῶν Πελασγῶν ἐπωνυμίαν, ἣ ἴσως ἐνιαχοῦ καὶ συγχρόνως μετ' αὐτῆς, ἐπεκράτησαν ἐν ἀρχαιοτάτοις ἔτι χρόνοις καὶ ἄλλα φυλῶν ὀνόματα παρ' Ἑλλήσι, τὰ τῶν τεσσάρων μάλιστα, αἵτινες ἐπίσημοι διετηρήθησαν καὶ ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐποχῇ. Ἦσαν δὲ αὗται:

α'. Ἡ *Ἰωνική*, ἣτις ἀρχαιοτάτα ὄκει ἐν Ἀττικῇ, ἐν Τροϊζηνίᾳ καὶ ἐν τῇ Δωδεκαπόλει τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Αἰγιαλείας, καὶ καλεῖται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου *Πελασγικὸν γένος*, ὡς καὶ οἱ Αἰγιαλεῖς *Πελασγοὶ Αἰγιαλέες*.

β'. Ἡ *Δωρική*, ἣτις ὄκει κατ' ἀρχὰς ἐν Δωδώνῃ τῆς Ἡπείρου, φέρουσα τὸ ὄνομα *Γραιοὶ*, *Γραικοὶ* ἢ *Ἑλληγες*, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Θεσσαλίαν, ἐξ ἧς πάλιν εἰς Δωρίδα, πέμψασα ἐκεῖθεν, πρὸ Ὀμήρου ἤδη ἀποικίας εἰς Κρήτην, ἴσως καὶ ἄλλαχοῦ. Ταύτην ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζει *Ἑλληνικὸν Ἔθνος*, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Πελασγικόν, καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ὁμοίως, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Ἴωνικόν. Ἄλλ' ὁ Στράβων, ὡς εἶδομεν, τὴν αὐτὴν λέγει ἔχοντας τοὺς Δωριεῖς καταγωγὴν μετὰ τῶν Αἰολέων, οἵτινες ἦσαν Πελασγοὶ, καθ' Ἡρόδοτον. Ὁ δὲ μῦθος ὁ λέγων τὸν Δῶρον ἀδελφὸν τοῦ Εὐόθου, πατρὸς τοῦ Ἴωνος, αἰνίττεται πάντως καὶ αὐτὸς τὴν συγγένειαν τῶν Πελασγῶν Ἴωνων μετὰ τῶν Δωριέων. Ὁμοίως δὲ τὴν μετὰ τῶν Πελασγῶν σχέσιν τῶν Δωριέων ἀποδεικνύσει καὶ ὁ εἰς Κρήτην ἔκπλους τοῦ Τεκτάμου, υἱοῦ τοῦ Δώρου, μετ' Αἰολέων καὶ Πελασγῶν.

γ'. Ἡ *Αἰολική*, ἣτις ἦτον πασῶν ἐπικρατεστέρα, ἴσως ὄνομα περιληπτικόν, ἐμφαίνον τοὺς πανταχόθεν ἀθροισθέντας μιγάδας, καὶ κατ' ὄκει τὴν Θεσσαλίαν, τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα (Αἰτωλίαν, Φωκίδα, Λοκρίδα, Βοιωτίαν), καὶ διάφορα τῆς Πελοποννήσου (τὴν Ἐφυραν, εἴτα Κόρινθον, τὴν Ἥλιδα), καὶ ἄλλα πολλὰ, διὰ τῆς ὑποδιαίρεσεως αὐτῆς, τῆς Ἀχαϊκῆς. Περὶ αὐτῆς λέγει ὁ Στράβων, ὅτι οἱ Πελασγοὶ ἐπεπόλασαν μάλιστα παρ' Αἰολεῦσι τοῖς κατὰ Θετταλίαν, ὁ δ' Ἡρόδοτος, ὅτι ἦσαν αὐτοὶ οἱ Πελασγοὶ (*Αἰολέες δὲ τὸ πάλαι καλούμενοι Πελασγοὶ*, ὡς *Ἑλλήνων λόγος*). Ἦν δὲ, κατὰ τὸν μῦθον, ὁ γενάρχης αὐτῶν Αἴολος, υἱὸς τοῦ Ἑλλήνος, ὅπερ ἐπικυροῖ τὸ τοῦ Στράβωνος, συνδέοντος αὐτοὺς μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους τῶν Δωριέων.

δ'. Ἡ *Ἀχαική*, κατοικοῦσα τὴν Φθιώτιδα, καὶ ἐκεῖθεν καταβάσασα πρὸς τοὺς Πελασγοὺς τοὺς ἐν Μεσσηνίᾳ, Λακωνίᾳ καὶ Ἀργολίδι, ἐν ἣ τελευταίᾳ ταύτῃ χώρᾳ, οἱ Ἀχαιοὶ ἐπεκλήθησαν Δαναοί. Ἦν δ' ἡ φυλὴ αὕτη ὑποδιαίρεσις τῆς Αἰολικῆς, δι' ἣ καὶ ὁ Ἀχαιὸς ἐλέγετο κατὰ τινὰς υἱὸς τοῦ Αἰόλου, ἐν ᾧ κατ' ἄλλους, διὰ τὴν Πελασγι-

κὴν τῶν Ἀχαιῶν καταγωγὴν, ἦν, ἐκ τοῦ Ποσειδῶνος, υἱὸς τῆς Λαρίσσης, κόρης τοῦ Πελασγοῦ. Ἐμφαίνει δὲ τὴν σχέσιν τῶν Δαναῶν, ἢ τῶν προγενεστέρων Ἀργείων, πρὸς τοὺς Πελασγοὺς καὶ ὁ μῦθος, καθ' ὃν τοῦ Ἀργεῖου Ἰνάχου υἱὸς ἦν, πλὴν τοῦ ἐπιχωρίου ἥρωος Φορόνεως, καὶ ὁ Αἰγιάλευς, Ἰων Πελασγὸς ἐπομένως, τούτων δ' ἀπόγονος ὁ Ἄργος, καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ Πελασγός.

Προδήλως ἄρα προκύπτει ἐκ πασῶν τῶν μαρτυριῶν καὶ ἐκ πάντων τῶν τεκμηρίων, ὅτι καὶ αἱ τέσσαρες φυλαὶ, εἰς ἃς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἱστορικῶν χρόνων διηρεῖτο σύμπασα ἡ Ἑλλάς, ἦσαν τῆς αὐτῆς καταγωγῆς καὶ ὁμοίως πάσαι Πελασγικαί· δι' ὃ καὶ ὁ μῦθος υἱοῦς τοῦ Ἑλληνος λέγει καὶ τὸν Αἴολον καὶ τὸν Δῶρον καὶ τὸν Εὐῶθαν, οὗ υἱοὶ ἦσαν ὁ Ἰων καὶ ὁ Ἀχαιός.

Ἄλλ' ὡς κατὰ βορρᾶν, οὕτω καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν λοιπὴν περιφέρειαν τῆς Ἑλλάδος, ἰδίως δὲ κατὰ τὰ νοτιανατολικά, ἢ μίξις τῶν ἐσχάτων Ἑλλήνων μετὰ τῶν πρώτων τῆς Ἀσίας βαρβάρων, παρήγαγε μιζοβάρβαρα φύλα, ὡς τὸ τῶν Καρῶν, τὸ τῶν Λελέγων, τὸ τῶν Φρυγῶν, τὸ τῶν Μαιονίων.

Καὶ ἐν Ἑλλάδι δὲ ἐν τοῖς ἀπωτάτοις χρόνοις περιεφέροντο, ἢ ἐνιαχοῦ καὶ κατώκουν ἔκφυλά τινα βάρβαρα, ἢ ἐν μέρει ἴσως μιζοβάρβαρα γένη, ὡς οἱ Ἰθαῖοι *Δάκτυλοι*, οἱ ἐκ Φρυγίας *Κουρητες*, οἱ *Τελχίνες*, καὶ ἄλλοι ἀλλαχόθεν, τέχνας ἰδίας ἀσκοῦντες καὶ βιομηχανίας ξένας εἰσάγοντες.

Ἐπενήργησε δὲ βεβαίως ἡ ξένη ἐπιρροή καὶ δι' ἀποικιῶν ἐνιαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὑπῆρξε πολὺ ἐλάσσων ἀφ' ὅτι αἱ ἀρχαῖαι περὶ ἀόσεις κοινῶς διέδιδον· διότι ἀπέδειχθη ὅτι πλὴν τινῶν νήσων, ὡς κυρίως τῆς Κύπρου, ἀλλαχοῦ σχεδὸν οὐδὲν ἔχνος κατέλειπον ξένοι οἰκήσεις. Οἱ δ' ὑποτιθέμενοι ἀποικοὶ ἐξ Αἰγύπτου, ἐκ Φοινίκης ἢ ἐκ Φρυγίας, εἰσι κυρίως συμβολικὰ μόνον πρόσωπα, μετακινήσεις αἰνιττόμενα Ἑλληνικῶν φυλῶν, ἢ ἐμπορικὰς ἴσως καὶ πολιτικὰς σχέσεις μετὰ ξένων λαῶν. Τινὲς μάλιστα τῶν ὑποτιθεμένων ἀποικῶν τούτων, ὡς ὁ Κέκροψ, ἦσαν, καθ' ἑτέραν δόξαν, αὐτῆς τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοχθονίας οἱ ὑπέρτατοι παραστάται.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ

